

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

**VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKÝCH KOMUNÍT**

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT**

Mgr. Monika Dobišová

Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Monika Dobišová

Kontakt na autora UZ: ZŠ Telgárt, Telgárt 68, 97673
Telgárt

Názov: **Rozvíjanie čitateľskej
gramotnosti**

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** Mgr. Marta Klajbanová

ISBN 978-80-565-0521-2

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:**Práca so súvislým umeleckým textom**

Po prvý raz – rómska rozprávka

Osnova textu

Ako Midu išiel hľadať prácu – rómska rozprávka

Práca so súvislým vecným textom

Ľudové piesne slovenských Rómov

Rozlíšiť vecný a umelecký text

Farebný svet priblíži rómske rozprávky

Žijeme len raz

Text pre žiaka: text čítaj postupne podľa očíslovaných častí a po každej časti vyplň príslušnú úlohu v pracovnom liste

1. Po prvý raz

2. Ondřík sa viezol v trolejbuse.

Už vedel, že keď je v trolejbuse veľa dospelých, nesmie si sadnúť, ale musí dať prednosť starším. Trolejbus bol však tentoraz poloprázdny, tak si Ondřík sadol na voľné sedadlo.

3. Ani si nevšimol, že sa trolejbus postupne zaplňal. Len tu zrazu zodvihol hlavu a uvidel, že všade naokolo je plno ľudí. Dve staršie tety stáli hneď blízko neho. Ondřík hneď vyskočil: „Nech sa páči, sadnite si,“ usmial sa na jednu z nich. Aj teta sa na neho usmiala a povedala: „Ďakujem, si slušný chlapec.“ Ondřík sa začervenal.

4. Teta si už-už chcela sadnúť, keď ju druhá teta chytila za rameno. „Nevidíš, že je to Cigán? Nesadaj si na to miesto ! Ešte niečo od neho chytiš! pošepkala jej.

5. Ale Ondřík ju počul. A čo to povedala o ňom? Stál, akoby skamenel. Horeli mu líca. Neodvážil sa ani len obzrieť okolo seba. Určite sa všetci naňho pozerajú! Len čo trolejbus zastal na ďalšej zastávke, Ondřík sa predradil ku dverám a vybehol na ulicu. Kam teraz? Čo najrýchlejšie k mame! Domov!

Dobehol k ich štvrti na konci mesta. Vonku sa hrali deti. „O Ondrej avľa!“ rozbehli sa k nemu najmenšie. „Av ke amende, Ondrej, amen bašaven pre gitara!“ volali naňho chlapci. „Nemám čas! Potom prídem!“ zakričal na nich Ondrej a vbehol do brány. Ako to vlastne hovoria? Veď to nebolo po slovensky!

6. Až teraz si uvedomil že všetci, ktorí tu bývajú, aj jeho mama a celá jeho rodina, hovoria medzi sebou tak, ako pred chvíľou hovorili s ním deti. Len vonku, v obchode a v škole hovoria po slovensky...

7. Všetci okolo neho sú trocha iní ako ostatní ľudia v meste... Ale akí iní? Akí? Tmavší? Niektorí sú tmavší. Ale nie všetci... Sú naozaj iní?

8. Netrpezlivo zabúchal na dvere a vbehol do kuchyne. „Mamička! Ja som cigán?“ ledva sa mu vydralo z hrdla. „U amen sam Roma. Sme Rómovia. No a ostatní ľudia, ktorí nie sú Rómovia, nás volajú Cigáni. Na tom nie je nič zlé!“ „Nie je to nadávka. Ale pre niektorých ľudí slovo cigán môže byť aj nadávka. Podľa toho ako sa správaš. Ľudia nerozumeli našej reči, a tak nás nejako nazvali vo svojej reči. Rozumieš?“ Nerozumel celkom všetkému, čo mu povedala mamička, ale niečo už pochopil – ľudia sú všelijakí. Bieli aj tmavší.

Pracovný list pre žiakov:

- 1. Pomocou akrostichu názvu napíš o čom podľa teba bude príbeh**

P
O
P
R
V
Ý/I
R
A
Z

- 2. Farebnými pastelkami nakresli ako podľa teba vyzeral Ondřík**

- 3. Akými vlastnosťami by si na základe prečítaného textu charakterizoval Ondříka (aký slovný druh si použil)**

- 4. Zahraj sa na spisovateľa a napíš ako by mohol príbeh pokračovať**

5. Na základe kontextu sa pokús preložiť vety z textu:

„O Ondrej avľa!“

„Av ke amende, Ondrej, amen bašaven pre gitara!“

6. Mal si s prekladom problémy? Akým jazykom sa doma rozprávate?

7. Porovnaj tvoj obrázok s tým čo si sa o Ondrejovom výzore dozvedel z textu

Skús odpovedať na poslednú vetu z textu : ... Sú naozaj iní?

8. Charakterizuj Rómov (napíš, ich vonkajšiu a vnútornú charakteristiku

Pomocou piktogramov sa vyjadri ako sa ti pracovalo

Prečítaj si text ešte raz samostatne a....

VYSKÚŠAJ SA!!!

- 1. Akým jazykom sa rozprávali chlapci z dvora?**
 - A- Slovensky
 - B- Rómsky
 - C- Hebrejsky

- 2. Čo vyplýva z textu?**
 - A – Ondřík nevoľnil miesto v trolejbuse, hanbil sa za to, a preto z neho vystúpil
 - B – V autobuse bolo veľa ľudí, a preto z neho Ondřík vystúpil
 - C – Ondřík bol zaskočený, o čom teta rozpráva, a preto vystúpil z trolejbusu

- 3. Čo je hlavnou myšlienkou príbehu**
 - A - Čo sa v mladosti naučíš, v starobe ako by si našiel
 - B – Neposudzuj druhých podľa toho ako vyzerajú, ale ako konajú
 - C – Ohýbaj ma mamko, pokiaľ som ja Janko, bo keď budem Jano neohneš ma mamko

- 4. V ktorej možnosti je správne napísaná priama reč**
 - A – „ O Ondrej avľa!“ rozbehli sa k nemu najmenšie.
 - B - „ O Ondrej avľa!“ : rozbehli sa k nemu najmenšie.
 - C - „ O Ondrej avľa“ !rozbehli sa k nemu najmenšie.

- 5. Porovnaj charakteristiku z úlohy 8 s charakteristikou z úlohy 3**
V čom sú rovnaké alebo odlišné a prečo?

Text pre žiakov:

Ako išiel Midu hľadať prácu

V osade bola bieda a hlad. Cigáni nerobili, nemali kde. Žila tam jedna Rómni, jazyčnica, volali ju bengerica-čertica. Na každého niečo vymyslela a podpichovala jedného proti druhému. Cigáni sa viacej vadili a bili, ako boli k sebe dobré. Starý vajda jej takto dohovára: „Bengerica, Bengerica, čo to len stváraš?! Fuj, treba nám také rozbroje? Robotu nemáme, hladujeme. Vymysli niečo, čo by ľuďom v osade pomohlo, a nie rozoštvávalo!“

Bengerica sa zahanbila a sľúbila, že niečo vyhúta. Prišla k Midovi a vraví mu: „Dobre by bolo, keby sme do roboty chodili. Gádzovia majú všetko, a my nič. To je nespravodlivé. Chod' do kostola za Kristom a popros ho, aby nám dal nejakú robotu. Aj my sme jeho deti!“

Midu šiel po omši do kostola. Skrúšene si kľakol pred oltár a potichu sa začal modliť. Zbadal ho kostolník a pomyslel si: „V tom niečo musí byť, keď Cigán prišiel do kostola!“ A schoval sa za oltár.

Naraz Midu dvihne hlavu a hovorí: „Tak ty si na nás, Rómov, zabudol? Pozri, ako hladujeme. Vieme, že treba pracovať, ale tej roboty by si nám mal najprv dať!“

Kostolník spoza oltára zakričal: „Príď zajtra. Ja vám dnes pôjdem robotu pohľadať!“

Spokojný Midu hovorí: „Dobre, zajtra prídem. Ale keď tú robotu pre nás nenájdeš, tak ti bakaľkou kosti spočítam!“

Midu sa odšuchtal do osady a porozprával, čo bolo. A hľa! Nikto sa v ten večer nebil, nehádal, všetci čakali, čo sa stane na druhý deň.

Kostolník videl, že niečo nie je v poriadku. Utekal to oznámiť farárovi. Ten mu však povedal: „Teraz je na tebe rad, aby si niečo vymyslel, ako zachrániť drevenú sochu Krista.“

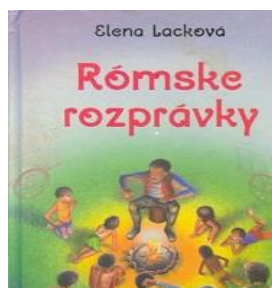
Na druhý deň ide Midu do kostola, od dverí sa už modlí. Zdvihne oči a čo nevidí!? Namiesto veľkej sochy Krista stála tam celkom maličká.

Midu kričí: „Hej! A kde je ti otec?“

Kostolník spoza oltára: „Išiel Cigánom robotu hľadať!“

„Ten má ale šťastie,“ hovorí Midu, utierajúc si soplavý nos do rukáva, „aspoň že ju hľadá, keď ju ešte doteraz nenašiel. Ináč by už dávno nebol medzi živými!“

Elena Lacková : Ako išiel Midu hľadať prácu. In: Rómske rozprávky.

Pracovný list pre žiakov:

- 1. Text čítaj postupne podľa odsekov, po každom odseku, Sa sám seba spýtaj čo je hlavnou myšlienkou odseku a vytvor na to otázku, odpoveď na otázku si zapíš a tým vytvoríš osnovu textu. Pozor dodržiavaj následnosť odsekov!!! OSNOVA :**

Po vytvorení osnovy vypracuj nasledujúce otázky:

- 2. Vypíš postavy, ktoré vystupujú v rozprávke a každú charakterizuj 1 prídavným menom**
- 3. Kto to bol Midu?**
- 4. Kde sa odohráva dej ukážky?**

5. Ako Midu hľadal prácu?

6. Na základe prečítaného textu opíš alebo nakresli osadu:

Pred tým ako bol Midu v kostole	Potom ako sa vrátil z kostola

7. Ako kostolník zachránil sochu Krista?

8. Kto má najvyššie postavenie v osade, napíš k nemu aspoň dve synonymá

Pomocou piktogramov sa vyjadri ako sa ti pracovalo

VYSKÚŠAJ SA!!!

Správnu odpoveď zakrúžkuj

- 1. K akému literárnemu druhu zaradíme rozprávku?**
A – lyrika
B – epika
C – dráma
- 2. Z čoho bola vyrobená Krista?**
A – z dreva
B – z hlíny
C – zo železa
- 3. Autor v rozprávke využíva**
A- Satiru
B- Humor
C- Rým
- 4. Čo vyplýva z textu?**
A- Autor poukazuje na problém nezamestnanosti
B- Autor opisuje prírodu v okolí rómskej osady
C- Kostolník našiel návod ako nájsť prácu
- 5. Napiš aký je tvoj názor na spôsob akým Midu hľadal (súhlasíš alebo nesúhlasíš s jeho spôsobom a prečo)**

Dobrovoľná úloha:

Navrhni spôsob ako by sa mohla riešiť nezamestnanosť.

Text pre žiakov:

Ludové piesne slovenských Rómov

Typológia:

1. Stará vrstva piesňového repertoáru (*phurikane gil'a*)

- pomalé piesne na počúvanie (*halgató*)
- tanečné piesne (*čardaša*)

2. Prechodná vrstva

3. Nová vrstva piesňového repertoáru (*neve gil'a*)

Pomalé piesne na počúvanie (*halgató*)

Ťahavé piesne na počúvanie Rómovia nazývajú *čorikane gil'a*, *žalosno gil'a*, *halgató*.

Pri ťahavých piesňach sú veľmi dôležité texty a ich výpovedná hodnota. Kedysi mali tieto piesne veľa veršov – boli to vlastne spievané príbehy. Každý spevák si text piesne prispôboval svojim zážitkom, vlastnému osudu. Ťahavé piesne slovenských Rómov majú zvyčajne jednu až dve, maximálne štyri strofy. Texty piesní sú rómskou ľudovou poéziou a ako také ich treba chápať. V ťahavých žalostných piesňach sa vždy spieva o veľmi smutných a ťažkých témach. Tieto piesne sú obrazom ťažkého života Rómov, života plného biedy, chorôb, hladu, nešťastných a opustených detí, sirôt, ale aj lásky k matke a rešpektu k Bohu.

Z hudobnoštýlových znakov pri ťahavých piesňach vyniká nepravidelný, parlandový rytmus. Nečleníme ich do taktov, ale do jednotlivých fráz, ktoré sa členia na základe piesňového textu (verš, polverš, riadok). Každá fráza je ukončená dlhým tónom, veľmi často ozdobeným prírazom o malú sekundu nižším, ktoré obvykle predtým aj potom dopĺňa dlhšia pomlčka – dramatická (alebo nádychová) pauza, v ktorej doznie melódia. Prvá fráza piesne zvykne začínať niekoľkými tónmi v kratších hodnotách, ktoré pôsobia v porovnaní s ďalším priebehom melódie zrýchlene, ide tu však o uplatnenie princípu rytmickej descendenčnosti. Ďalšie frázy prebiehajú vyrovnanejšie, ale udržiavajú napätie, ktoré sa dosiahlo v prvej fráze. V závere sa pieseň znova upokojí, často aj spomalí, a ticho doznie v záverečnej kadencii.

Veľmi výrazný je prednes, charakterizuje ho zložitá frázovanie, naťahovanie, zrýchľovanie, prestávky, nádychy. Jedným z vyjadrovacích prostriedkov sú aj melodické ozdoby: prírazy, nátryly, nárazy, glissandá a kolísajúca, flexibilná, nejasná intonácia. Časté je používanie citosloviec *jaj*, *de*, *di*, *hej*, *mamo*. Citoslovčia stoja mimo základnej stavby verša: ich vkladanie podlieha improvizácii a umožňuje tak zmeny melódie, rytmu aj frázovania. Pôvodne to boli sólové piesne, spieval ich jeden človek bez hudobného sprievodu. Aj to sa však v súčasnosti mení a posúva a tak sa stretávame aj s viachlasnou interpretáciou, aj s hudobným sprievodom. Pri interpretácii žalostných piesní *halgató* speváci často improvizujú, a to v textoch aj v melódii.

Tanečné piesne (*čardaša*)

Staré tanečné piesne Rómovia nazývajú *čardaša* alebo *čardáše*. Termínom čardáš sa pôvodne nazýval tanečný štýl, ktorý sa šíril spolu s dobovo módnou, tzv. novouhorskou hudbou aj

medzi nemadžarskými etnikami Uhorska a širil sa aj medzi Slovákmi. Je to párový tanec, ktorý sa skladá z pomalej a rýchlej časti. Veľkú popularitu získal v tridsiatych rokoch 19. storočia. Často sa stávalo, že sa na staré domáce tance slovenského typu iba použil názov čardáš, takže niekedy sa slovom čardáš označujú pomerne odlišné slovenské tance a piesne.

Podobne si Rómovia osvojili termín *čardaša* a označujú ním rytmické piesne, ktoré sa hrali a spievali k tancu, spravidla v párnom metre, a ktoré oni sami považujú za staré tanečné piesne. Krátke piesne (jeden- až dvojstrofové) sa v zrýchľujúcom tempe viackrát za sebou opakujú, prípadne sa viac piesní spája do dlhších celkov. Oblúbené sú rôzne popevky: *naj na naj; alom, alom; taj dal aj la; oj dr dr daj dari; hoj na nej na; laj la, lej le; daj na naj; oj dumaj dumaj daa* iné. Popevky sú buď súčasťou piesní alebo sa jednotlivé piesne zvyknú spájať improvizovanými popevkovými časťami bez textu, ktoré rozvíjajú a variujú základnú melódiu piesne. Niekedy sú tieto vsuvky dlhšie ako samotné piesne.

Kedysi špecialitu olašských Rómov – virtuózne rytmické napodobovanie hudobných nástrojov, basy, bubienkov či iných hudobných nástrojov hlasom, lúskanie prstami, tleskanie, dupanie nohami v rytme es-tam (zdôrazňovanie párnej doby) – dnes bežne pri prednese tanečných piesní využívajú aj usadení (slovenskí a maďarskí) Rómovia.

Čardaša sa spievajú spoločne, často môžeme počuť dvojhlas, ba aj trojhlas, bývajú sprevádzané na hudobných nástrojoch. Tradičné hudobné nástroje, ktoré sa používali pri interpretácii *čardaša* sú husle, viola, cimbal a kontrabas, ale môže byť aj akordeón, saxofón a niektorý druh bicích nástrojov – od rôznych bubnov, bubníkov, cez krčah až po kanvu, ktorej používanie (a aj ona sama) je prebraté od Rómov z Maďarska. Prechod od tradičných hudobných nástrojov dokladá ešte pred dvadsiatimi rokmi oblúbená akustická gitara, ktorú pomaly vytláča elektrická, ale najviac oblúbené sú v súčasnosti elektrické klávesy, ktoré dokážu umelo napodobniť farbu rôznych hudobných nástrojov.

Motívy textov tanečných piesní sú veselšie, spieva sa v nich o láske, o svadbe, nevere, krčme a pijatike, o speve a tancovaní, o radošti zo života. Mnohé sú žartovné, prekáravé, výsmešné či pikantné. V niektorých tanečných piesňach sa objavujú skomoleniny slovenských slov alebo asémantické zvukomalebné slová.

Prechodná vrstva piesní

V dostupnej literatúre o rómskych piesňach sa neuvádza prechodná skupina piesní, no ukázalo sa dôležité túto skupinu piesní vyčleniť. Ide o rozmanité piesne, štýlovo nezjednotené, ich bližšia hudobná a textová charakteristika ostáva otvorená. Niektoré z nich na prvé počutie môžu pripomínať *halgató*, no nie sú natolko parlandové, sú pomerne pravidelne rytmicky členené, alebo *čardaša*. Podskupinu prechodnej vrstvy tvoria aj autorské novovznikajúce piesne, ktoré zámerne vychádzajú z tradičnej tvorby.

V prechodnej vrstve piesní môžeme vyčleniť tri skupiny piesní:

- *neohalgató* – piesne na počúvanie
- *neočardaša* – tanečné piesne
- bližšie nešpecifikované piesne

Najmenej početná je skupina piesní na počúvanie. Prednes, pomalý kľzavý rytmus a čiastočne aj funkcia piesní pripomína tradičné žalostné piesne. Typické sú ozdoby, nedosahujú však mieru používania ozdôb pri starých *halgató*. Najpoužívanejšie sú glizandá ako kontinuálne spojenie jednotlivých tónov, čím sa melódii dodá „hojdavý“ charakter, znejasňujú výšku tónu i dĺžku jeho trvania. Na rozdiel od tradičných *čorikaňi gila*, pôvodne sólových piesní, sú *neohalgató* niekedy spievané v duete, triu alebo vo väčších zoskupeniach, bežný je aj hudobný sprievod. *Neohalgató* niekedy vznikajú ako odozva na nejakú smutnú alebo citovo intenzívnu udalosť, napríklad po záplavách v Jarovniciach v roku 1998 vznikla pieseň *Šviňate o paňi demandžal* [Do Svinej vtrhla voda].

Neočardaša sú inšpirované tradičnými melódiami starých *čardaša*, rozdiel sa objavuje v nových obsahoch a textoch piesní, s častým používaním prebratých dialektologických fráz zo

slovenského alebo iného prostredia. V textoch sa objavujú neologizmy so slovenským alebo iným kmeňom s rómskymi príponami, moderné dievčenské a chlapčenské mená a nové reálie, ktoré Rómov v súčasnosti obklopujú a ktoré v mnohom ovplyvňujú súčasný život rómskej komunity. Inak však texty v mnohom pripomínajú starodávne *čardaša*. Časté sú pijanské piesne o pive, o krčme aj o následkoch pitia, napríklad o páde do priekopy alebo o spore so ženou kvôli pitiu, či posmešné a prekáravé piesne. Zvolania *Joj, Romale, Joj čhavale* alebo aj zvukomalebné popevky: *ajlom šajlom, šaj na naj na* a pod. sú tiež častým doplnením piesne. Nové tanečné piesne, podobne ako tradičné staré *čardaša*, majú strhujúce a stupňujúce sa tempo.

Nová vrstva piesní (*Neve gil'a*)

Nové piesne sú výrazne ovplyvnené populárnou hudbou a podľa žánrov populárnej hudby niektoré z nich Rómovia sami označujú napríklad *disco, slad'áky*. Medzi odborníkmi sa ujalo aj označenie *rom-pop*, ktoré však Rómovia nepoznajú a nepoužívajú. Zdrojom inšpirácie sú médiá – rozhlas, televízia a hudobné nosiče. Melódie sú obmieňané, prispôbované rytmicky aj melodicky, alebo sa využije iba určitý melodický či rytmický motív, ktorý už hudobník ďalej spracúva vlastnými prostriedkami.

Nové piesne môžeme z hudobného hľadiska rozdeliť do dvoch skupín: 1. Piesne, ktoré sa dajú jednoznačne identifikovať s konkrétnou populárnou piesňou, 2. Nové piesne s charakterom populárnej hudby. Podľa tempa piesne, rytmu a melódie sme piesne rozdelili na dve skupiny. Tanečné, rómske označenie *disco* a pomalé, rómske označenie *slad'áky*.

Čo sa týka hudobných nástrojov, za posledných dvadsať rokov sa udiali významné zmeny a prechod od obľúbenej akustickej gitary k elektronickým zostavám: klávesové nástroje, sólová a basová elektrická gitara a bicie nástroje. Táto zostava je dosť často doplnená saxofónom alebo akordeónom.

Pre tento žáner rómskej piesňovej tvorby je charakteristické používanie aj iných jazykov ako len rómskeho. Často sa vyskytujú texty piesní v konkrétnom nárečí slovenského jazyka alebo v slovenskom jazyku. Stretávame so skomoleninami anglických, českých, slovenských, ale aj inojazyčných slov, hlavne v piesňach, ktoré sa snažia napodobniť anglickú, španielsku či inú predlohu.

Texty nových piesní, už či pomalých *slad'ákov* alebo rýchlych, tanečných *disco* sa vo veľkej miere dotýkajú témy lásky. V textoch pomalých piesní nachádzame aj smutné motívy rôznych nešťastí, chorôb, smrti, chudoby, Božieho trestu a pod. Vo všeobecnosti sú texty nových piesní menej kompaktné ako pri starých piesňach, nachádzame menej ustálených slovných spojení a prirovnaní a, samozrejme, vplyv populárnej hudby neobchádza ani textovú zložku piesní.

Zdroj: <http://amariluma.blogspot.sk/2013/02/ludove-piesne-slovenskych-romov.html>

Pracovný list č. 1 :

Vyplň nasledujúcu tabuľku podľa pokynov:

Téma: **Rómske piesne**

<p>Čo o danej téme viem?</p> <p>K</p> <p>(Vyplň pred prečítaním textu)</p>	<p>Čo by som o téme chcel vedieť?</p> <p>W</p> <p>(Vyplň pred prečítaním textu)</p>	<p>Čo som sa o tejto téme naučil?</p> <p>L</p> <p>(Vyplň po prečítaní textu)</p>

--	--	--

Po vyplnení dvoch stĺpcov si pracovný list odlož na záver ho budeš potrebovať

Po vyplnení 3. Spĺca porovnaj všetky tri záznamy a prediskutuj ich vo dvojici

Pracovný list č. 2:

Úloha : vezmi si text Ľudové piesne slovenských Rómov a pracuj podľa nasledujúcich inštrukcií:

A - UROB PRIESKUM

1. prečítaj si a sústreď sa na názov článku, napíš o čom článok bude, čo už o danej téme vieš

2. Čo ti chce autor článku povedať?

B - NAPIŠ NÁZVY KAPITOL A PODKAPITOL

C - TVOR OTÁZKY

Každý názov kapitoly a podkapitoly z predchádzajúcej časti premeň na otázku. V otázkach použi opytovacie zámená napr. kto? Čo? Kedy? Kde? Prečo?

D – TVOR ODPOVEDE

Prečítaj si postupne všetky kapitoly a napíš k vytvoreným otázkam v bode C odpovede na ne.

E - VYSVETLI

Rozdeľte sa do dvojíc alebo skupín a prerozprávajte odpovede na svoje otázky – predstierajte, že to vysvetľujete niekomu kto ten článok nepozná a kladie vám doplňujúce otázky. Spoločne si prerozprávajte obsah článku.

F – VYTVOR PREHLAD

Pomocou informácií z bodu D napíš zhrnutie tohto článku. Zameraj sa na celý text a pospájaj si získané poznatky do jedného celku (6-7 viet)

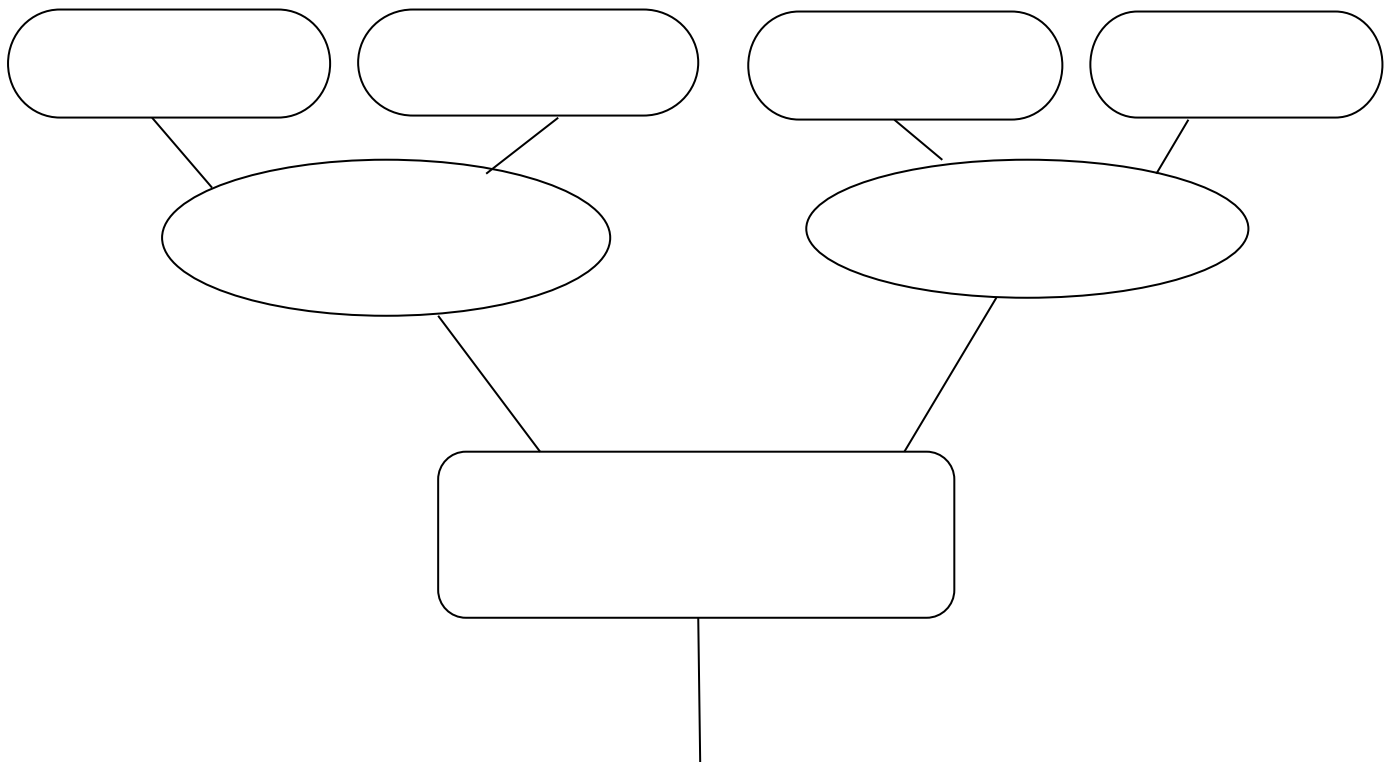

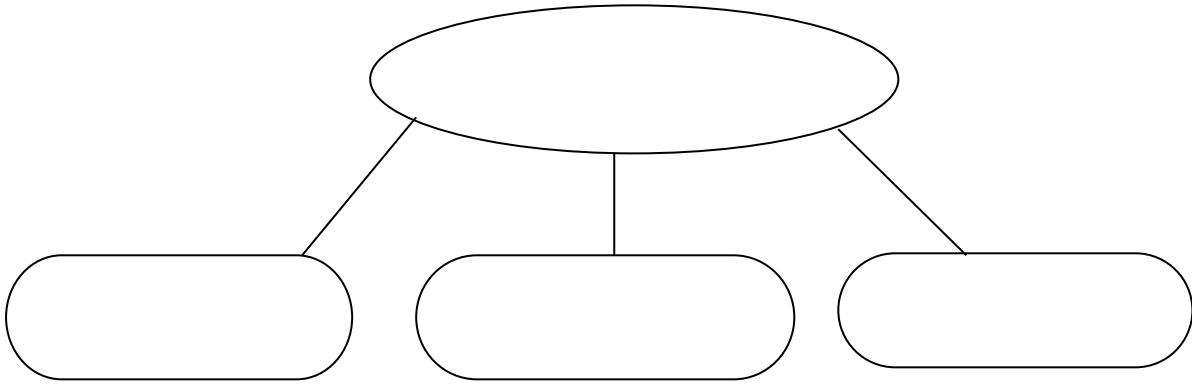
!!! Teraz sa vráť k pracovnému listu č. 1 a vyplň posledný stĺpček !!!

VYSKÚŠAJ SA!!!

Získané poznatky o rómskych piesňach doplň do pojmovej mapy

Text č. 1

Farebný svet priblíži rómske rozprávky

Učitelia i deti mali najväčšie problémy dostať sa k samotným rómskym rozprávkam.

NITRA. Oboznámiť detských čitateľov s existenciou rómskej literatúry a kultúry je hlavnou úlohou výtvarnej súťaže Farebný svet v Krajskom osvetovom stredisku (KOS) v Nitre. Do uzávierky súťaže prišlo 115 výtvarných prác zo základných škôl, základných špeciálnych škôl a detských domovov z Nitrianskeho kraja. Dvadsať najlepších prác bude ocenených na otvorení výstavy, ktoré sa uskutoční 28. júna v KOS. Výstava bude otvorená do 8. júla.

Ako uviedla koordinátorka súťaže Agnes Horváthová, učitelia i deti mali najväčšie problémy dostať sa k samotným rómskym rozprávkam, ktoré potom vo svojich výtvarných prácach znázorňovali.

"Súťaž má viac rozmerov. Je to dialóg medzi majoritou a rómskou národnostnou menšinou, zblížovanie detí i dospelých a predstavenie talentovaných detí. Tak ako majú Rómovia talent v hudbe, majú aj neobyčajné cítenie vo výtvarnom umení. Málo sa o tom vie a rodičia týchto detí to nie vždy chcú alebo dokážu podporiť," dodala Horváthová.

Súťaž už tretí rok usporiadalo občianske združenie Pro Futuro v spolupráci s Nitrianskym samosprávnym krajom a KOS v Nitre. Tento rok bolo spoluorganizátorom aj Rómske dokumentačné a informačné centrum.

Pracovný list č. 1

Pozorne si prečítaj text- Farebný svet priblíži rómske rozprávky

Po prečítaní textu:

- 1. Vyber 3 dôležité informácie z textu**

Dve informácie, ktoré ťa zaujali

Jednu vec, na ktorú si v texte nenašiel odpoveď

- 2. K akému slohovému postupu by si text zaradil?**

- 3. Kto je vyhlasovateľom súťaže?**

4. Čo je hlavnou úlohou súťaže?

5. Na ktorých vyučovacích predmetoch by si sa do súťaže mohol zapojiť a prečo?

6. Je ilustrácia k textu vhodne zvolená a prečo?

Pracovný list č.2

Doplň do textu piesne správny druh príslovky :

Upravený text

Žijeme len raz, tu, 1_____

Slnko svieti 2_____ na nás

Všetkých 3_____

Od jazier k moru

Pod' 4----- pozývam na kofolu

1. príslovka času

2. príslovka spôsobu

3. príslovka spôsobu

4. príslovka miesta

Leto je moje milované obdobie

Som v pohode si 5___so mnou, že?

Tak sme sa na mňa, tancuj 6_____

Vieš jak 7_____, presne tak 8_____.

5. príslovka miesta

6. príslovka miesta

7. príslovka času , 8. príslovka spôsobu

Odložme mikiny, kostýmy, saká

Pláže, bikiny, leto nás čaká

Farby kvetov letia vzduchom,

Čo vietor sfúkol v žiari lúčov.

Žijeme len raz, práve tu a práve 9_____

Slnko svieti 10_____na všetkých z nás

Tak sa nemrač, ale zabudni na stres

Zabudni, čo tu bolo 11____, 12___je tu ďalší deň 11. príslovka času, 12. príslovka času

Voda, slnko, párty, klub, relax.

9. príslovka času

10. príslovka spôsobu

Pokús sa určiť autora a názov piesne

Správnosť riešenia si skontroluj pomocou pesničky
http://www.youtube.com/watch?v=IYEi_WdCTDI

VYSKÚŠAJ SA!!!

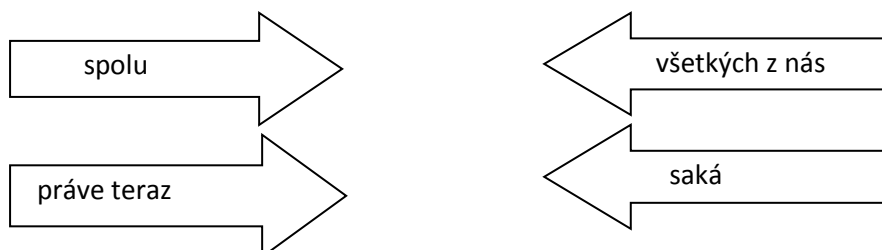
1. K akému literárnemu žánru by si zaradil text ukážky

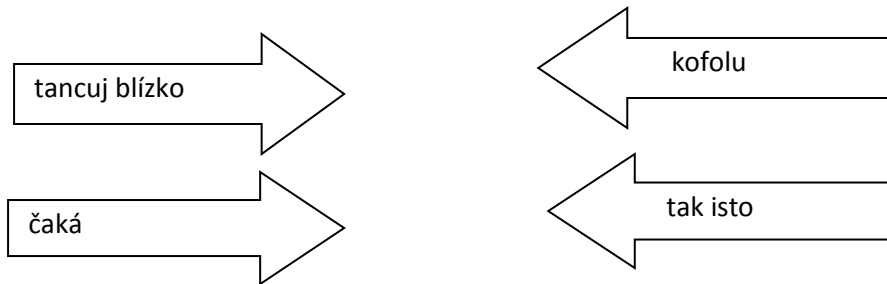
- A- ľudová pieseň
- B- populárna pieseň
- C- balada

2. Text ukážky je členený na

- A- 18 strof a 4 verše
- B- 18 viet a 4 strofy
- C- 4 strofy a 18 veršov

3. pospájaj slová v stĺpcoch tak , aby si utvoril rým

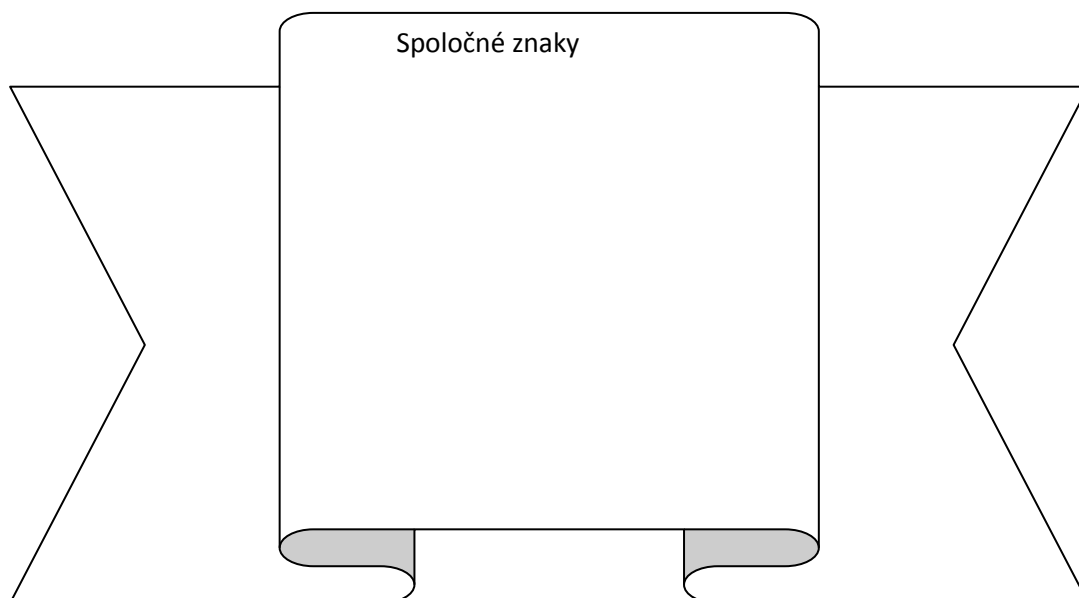
4. Napíš aké pocity v tebe vyvolala pieseň, aké spomienky oživila ?

Pracovný list č. 3

Porovnaj texty z hľadiska kompozičného aj obsahového, do diagramu zapíš, ak si našiel, odlišné a spoločné znaky textov:

znaky textu č. 1

znaky text č. 2

Vyhodnot' svoje zistenia a urči, ktorý text je vecný, a ktorý umelecký

Pomocou piktogramov sa vyjadri ako sa ti pracovalo

